

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९६] ३ एस.सी.आर. ३१७

कन्याकुमारी डिस्ट्रिक्ट सिद्ध आणि आयुर्वेद
वैद्यार संगम आणि आणखी एक
- वि. -

दी गव्हर्नमेंट ऑफ तामिळनाडू आणि इतर

१३ मार्च १९९६

[न्या. जे.एस. वर्मा, न्या. एन.पी. सिंग आणि न्या. बी.एन. किरपाल.]

तामिळनाडू दारुबंदी कायदा, 1937: कलम 3 (9), 16, 54 (2) (एम).

तामिळनाडू मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ (नियंत्रण) नियम, 1984 : नियम
3(बी)(जे)(के) आणि 11.

औषधाची स्वदेशी प्रणाली - स्वतः तयार केलेला किंवा अन्यथा मद्यार्क
असलेला औषधीय सिद्धपादार्थ किंवा कोणताही मादक औषधीद्रव्य - 'मद्यसारयुक्त
सिद्धपादार्थाची' आणि 'प्रतिबंधित सिद्धपादार्थाची' विक्री - ची विक्री - यासाठी
परवान्याची आवश्यकता - वैध मानले - नियमांचा उद्देश स्पष्ट केला.

अपीलकर्ते आयुर्वेदिक आणि युनानी औषधांचे उत्पादन आणि व्यवहार
करतात. त्यांनी तामिळनाडू मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ (नियंत्रण) नियम, 1984 च्या
वैधतेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केला आणि असा युक्तिवाद केला की वैद्यकीय
व्यावसायिकाद्वारे किंवा औषधीय आणि प्रसाधनीय सिद्धपादार्थ (उत्पादन शुल्क)
नियम, 1956 अंतर्गत परवानाधारकांद्वारे किंवा औषधीद्रव्य व सौंदर्यप्रसाधन

अधिनियम, 1940 अंतर्गत परवानाधारकांद्वारे स्वदेशी औषधांच्या विक्रीसाठी परवान्यांची आवश्यकता असलेल्या तरतुदी स्वदेशी औषधांचा व्यवहार करण्याच्या घाऊक आणि किरकोळ विक्रेत्यांच्या अधिकारावर अवास्तव निर्बंध लादते. उच्च न्यायालयाने नियमांची वैधता कायम ठेवली. उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाविरोधात या न्यायालयात अपील दाखल करण्यात आली होती.

अपील फेटाळत, या न्यायालयाने

म्हटले: 1. उच्च न्यायालयाच्या आक्षेपार्ह आदेशात कोणत्याही हस्तक्षेपाची आवश्यकता नाही. तामीळ नाडू दारुबंदी कायदा, 1937 च्या कलम 3 (9) आणि 54(2) (एम) मधील तरतुदी आणि तामीळनाडू मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ (नियंत्रण) नियम, 1984 च्या नियम 3 (बी)(जे)(के) आणि 11 मधील तरतुदी लक्षात घेता, जर कोणत्याही घाऊक किंवा किरकोळ विक्रेत्याला मद्यार्क असलेला कोणताही पदार्थ स्वतः तयार केलेला किंवा अन्यथा किंवा मादक औषधिद्रव्य विकायचा असेल, तर त्याला नियमांच्या नियम 11 नुसार आवश्यक परवाना घ्यावा लागेल. या नियमांचा उद्देश होमिओपॅथिक किंवा स्वदेशी औषधांच्या प्रणालीद्वारे या मद्यसारयुक्त सिद्धपदार्थांचे आणि प्रतिबंधित सिद्धपदार्थांचे विक्रीचे नियमन करणे आहे. नियमांद्वारे लादलेले निर्बंध कायद्याच्या तरतुदींशी सुसंगत आहेत आणि राज्य सरकारला असे नियम तयार करण्याचा अधिकार होता. मद्यार्क आणि/किंवा मादक औषधिद्रव्य असलेल्या औषधीय किंवा प्रसाधनीय सिद्धपादार्थांच्या विक्रीचे नियमन करणे हा प्राथमिक उद्देश आहे, जो योजना आणि कायद्याच्या तरतुदींशी म्हणजे तामीळनाडू राज्यात मादक दारू आणि औषधिद्रव्य तयार करणे, विक्री आणि सेवन करण्यास मनाई, याच्याशी सुसंगत आहे. [321- डी, 320-ई-एच; 321-सी]

2. अपीलकर्ते स्वदेशी औषध प्रणालीच्या अनेक उत्पादनांमध्ये व्यवहार करत आहेत

आणि त्या सर्वांमध्ये मद्यार्क नसतो ह्या वस्तुस्थितीचे कोणतेही महत्त्व किंवा परिणाम नाही. एकदा असे आढळून आले की ते स्वदेशी औषध प्रणालीद्वारे कोणत्याही औषधीय सिद्धपादार्थाचा व्यवहार आणि विक्री करत आहेत, जी प्रतिबंधित सिद्धपादार्थ किंवा मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ असल्याचे मानले जाऊ शकते, तेव्हा नियमांच्या तरतुदी आकर्षित होतील आणि अपीलकर्ता केवळ परवान्यांच्या आधारावरच व्यवहार करू शकेल. [321- ए -बी]

दिवाणी अपील अधिकारिता : 1993 च्या दिवाणी अपील क्र. 30-31.

1988 च्या डब्ल्यू.ए.क्र. 1508 आणि डब्ल्यू.पी.क्र. 1445 मधील मद्रास उच्च न्यायालयाच्या दिनांक 17.4.89 च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी एम. कल्याण सुंदरम आणि एस.आर. सेतिया.

अर्पुथमसाठी ए. एस. नांबियार, मिस ए. सुभाशिनी, उत्तरवादींसाठी अरुणा अँड कंपनी.

न्यायालयाचा न्यायनिर्णय यांनी दिला

न्या. एन.पी. सिंग : आयुर्वेदिक आणि युनानी औषधांचे उत्पादन आणि व्यवहार करणाऱ्या अपीलकर्त्यांनी तामिळनाडू दारुबंदी कायदा, 1937 (यापुढे 'कायदा' म्हणून संदर्भित) च्या कलम 54 द्वारे प्रदान केलेल्या अधिकाराचा वापर करून तयार केलेल्या तामिळनाडू मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ (नियंत्रण) नियम, 1984 (यापुढे 'नियम' म्हणून संदर्भित) च्या वैधतेवर उच्च न्यायालयासमोर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केला, आणि उच्च न्यायालयाने उक्त नियमांची वैधता कायम ठेवली आहे. ज्या आदेशाद्वारे उपरोक्त नियम अधिसूचित करण्यात आले होते, तो नियम तयार करण्याचा उद्देश देतो ज्यामध्ये असे म्हटले आहे की, जी.ओ.सं.क्रमांक 3031, गृह, दिनांक 1.11.1958 द्वारे, सरकारने उपरोक्त कायद्याच्या कलम 16 द्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, काही

अटींच्या अधीन राहून, मद्यार्क आणि/किंवा मादक औषधिद्रव्य असलेल्या औषधीय आणि प्रसाधनीय सिद्धपादार्थांला उक्त कायद्याच्या सर्व तरतुदींमधून सूट दिली होती. परंतु या अटी मद्यार्क असलेल्या औषधी तयार करण्यावर आणि विक्रीवर प्रभावीपणे तपासण्यासाठी अपुऱ्या असल्याचे आढळून आले आणि त्यामुळे वेगळे नियम तयार करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. नियम 3 (ब) मध्ये मद्यार्क ची व्याख्या सी2 एच 5 ओएच ची रासायनिक रचना असलेल्या कोणत्याही तीव्रतेच्या आणि शुद्धतेच्या इथाइल मद्यार्क आहे. नियम 3 (जे) " प्रतिबंधित सिद्धपादार्थ " ची व्याख्या करतो:

"मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ ज्या पोटात सेवन करण्यासाठी आहेत आणि ज्यामध्ये 18 टक्क्यांहून अधिक व्ही/व्ही मद्यार्क आणि मादक औषधिद्रव्य असलेली औषधीय सिद्धपादार्थ.

परंतु, स्वनिर्मित मद्यार्क असलेले आणि औषधीय आणि प्रसाधनीय सिद्धपादार्थ (उत्पादन शुल्क) नियम, 1956 अंतर्गत 'प्रतिबंधित सिद्धपादार्थ ' म्हणून वर्गीकृत केलेले सर्व आयुर्वेदिक सिद्धपादार्थ या नियमांच्या उद्देशासाठी प्रतिबंधित सिद्धपादार्थ मानले जाईल .

त्याचप्रमाणे नियम 3 (के) " मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ " ची व्याख्या करतो:

" मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ म्हणजे -

(i) स्वतः तयार केलेले असो किंवा अन्यथा, मद्यार्क असलेले कोणतेही औषधीय किंवा प्रसाधनीय सिद्धपादार्थ किंवा कोणतेही मादक औषधिद्रव्य; किंवा

(2) मद्यार्क किंवा मादक औषधिद्रव्य असलेले इतर कोणतेही पदार्थ, मग ते स्वतः तयार केलेले असोत किंवा अन्यथा, नियम 5 अंतर्गत मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ म्हणून अधिसूचित केलेल आहे ;

.....”

नियम 11 मध्ये "नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यावसायिकाला किंवा औषधीय आणि प्रसाधनीय सिद्धपदार्थ (उत्पादन शुल्क) नियम, 1956 अंतर्गत फॉर्म एल 1 आणि एल 2 मध्ये परवानाधारकांना किंवा औषधिद्रव्य व सौंदर्यप्रसाधन अधिनियम, 1940 (1940 चा केंद्रीय ऍक्ट XXIII) अंतर्गत परवानाधारकांना कोणत्याही होमिओपॅथिक औषधीय सिद्धपदार्थाचा विक्रीसाठी किंवा स्वदेशी औषध प्रणाली अंतर्गत येणाऱ्या कोणत्याही सिद्धपदार्थाच्या विक्रीसाठी त्यात विहित केलेल्या वेगवेगळ्या स्वरूपात घाऊक आणि किरकोळ विक्री परवाने मंजूर करण्याची तरतूद आहे.

अपीलकर्त्यानुसार, वैद्यकीय व्यावसायिकांद्वारे किंवा औषधीय आणि प्रसाधनीय सिद्धपदार्थ (उत्पादन शुल्क) नियम, 1956 अंतर्गत परवानाधारकांनी किंवा औषधिद्रव्य व सौंदर्यप्रसाधन अधिनियम, 1940 अंतर्गत परवानाधारकांनी स्वदेशी औषधांच्या विक्रीसाठी परवाना घेणे आवश्यक असलेल्या उपरोक्त तरतुदी अशा स्वदेशी औषधांच्या प्रणालीमध्ये व्यवहार करण्याच्या घाऊक आणि किरकोळ विक्रेत्यांच्या अधिकारावर अवास्तव निर्बंध आहेत.

अशा प्रकारचे नियम तयार करण्याचा अधिकार, ज्यात घाऊक विक्रेते आणि किरकोळ विक्रेत्यांना स्वदेशी औषध प्रणालीमध्ये व्यवहार करण्यापूर्वी परवाने घेणे आवश्यक आहे, ते ज्या कायद्यांतर्गत असे नियम तयार केले गेले आहेत त्या कायद्याच्या तरतुदींमधून येणे आवश्यक आहे, यात वाद नाही. कायद्याच्या कलम 3(9) मध्ये 'दारू' ची व्याख्या केली आहे:

" दारू मध्ये ताडी/ देशी दारू, मद्यसार किंवा वाईन, (विप्रकृत मद्यसार), मद्यसार, वाईन, बिअर आणि मद्यार्कचे बनलेले किंवा मद्यार्क

असलेले सर्व प्रवाही पदार्थ आहे.

कलम 54 राज्य सरकारला उक्त कायद्याच्या तरतुदी अंमलात आणण्याच्या उद्देशाने नियम बनवण्याचा अधिकार देते. कलम 54 च्या उपकलम (2) चा खंड (एम) म्हणतो:

"कलम (एम) - औषधीय किंवा प्रसाधनीय वापरास प्रतिबंध करण्यासाठी आणि या कायद्याच्या सर्व किंवा कोणत्याही वापराच्या तरतुदींमधून सूट दिलेल्या कोणत्याही दारू किंवा औषधिद्रव्याच्या वापराचे नियमन करण्यासाठी."

साध्या वाचनानुसार, कलम 54 (2) (एम) राज्य सरकारला औषधीय किंवा प्रसाधनीय वापरासाठी कोणत्याही दारूच्या वापराचे नियमन करण्यासाठी नियम बनवण्यास सक्षम करते. वर नमूद केलेल्या कलम 3(9) अंतर्गत दारूची व्याख्या लक्षात घेता दारू ज्यात मद्यार्क समाविष्ट आहे, च्या वापराचे नियमन राज्य सरकार करू शकले नसते असे कलम 54 (2)(एम) च्या पार्श्वभूमीवर कसे ठरवले जाऊ शकते हे आम्ही समजू शकत नाही. वर आधीच नमूद केल्याप्रमाणे, नियम 3(के) 'मद्यसारयुक्त सिद्धपदार्थांची' व्याख्या करतो, ज्याचा अर्थ मद्यार्क असलेली कोणतीही औषधीय किंवा प्रसाधनीय सिद्धपादार्थ, मग ती स्वतः तयार केलेली असो किंवा अन्यथा किंवा मादक औषधिद्रव्य असे आहे. नियम 3(ब) मध्ये मद्यार्क हा शब्दप्रयोग आधीच परिभाषित केला गेला आहे. या पार्श्वभूमीवर, जर कोणत्याही घाऊक किंवा किरकोळ विक्रेत्याला मद्यार्क असलेला कोणताही पदार्थ स्वतः तयार केलेला किंवा अन्यथा किंवा मादक औषधिद्रव्य विकायचा असेल, तर त्याला नियमांच्या नियम 11 नुसार आवश्यक परवाना घ्यावा लागेल. नियम वाचल्यावर हे स्पष्ट आणि उघड होते की ते होमिओपॅथिक किंवा स्वदेशी औषध प्रणालीद्वारे मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ आणि प्रतिबंधित सिद्धपादार्थांच्या विक्रीचे नियमन करतात. नियमांद्वारे लादलेले निर्बंध कायद्याच्या तरतुदींशी सुसंगत आहेत आणि कलम 54 (2) (एम) अंतर्गत असे नियम

तयार करण्याचा अधिकार राज्य सरकारला होता.

अपीलकर्त्याच्या वतीने असे निदर्शनास आणून देण्यात आले की ते स्वदेशी औषध प्रणालीच्या अनेक उत्पादनांमध्ये व्यवहार करत आहेत आणि त्या सर्वांमध्ये मद्यार्क नाही. दुसऱ्या शब्दांत सांगायचे तर, बहुतेक औषधीय सिद्धपादार्थ ही मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ किंवा मद्यार्क असलेली प्रतिबंधित सिद्धपादार्थ नसतात. आमच्या मते याला कोणतेही महत्त्व किंवा परिणाम नाही. एकदा असे आढळून आले की अपीलकर्ते स्वदेशी औषध प्रणालीद्वारे कोणतेही औषधीय सिद्धपादार्थ बाबत व्यवहार करतात आणि विकतात जे प्रतिबंधित सिद्धपादार्थ किंवा मद्यसारयुक्त सिद्धपादार्थ असे मानले जाऊ शकते, तेव्हा नियमांच्या तरतुदी आकर्षित होतील आणि अपीलकर्ता केवळ परवान्यांच्या आधारावर व्यवहार करू शकेल. वर नमूद केल्याप्रमाणे ज्या अधिसूचनेद्वारे नियम अधिसूचित करण्यात आले होते, ती स्पष्टपणे उद्देश आणि असे नियम तयार करण्याचे कारण दर्शवते. मद्यार्क आणि/किंवा मादक औषधिद्रव्य असलेल्या औषधीय किंवा प्रसाधनीय सिद्धपादार्थांचे विक्रीचे नियमन करणे हा प्राथमिक उद्देश आहे, जो कायद्याच्या योजना आणि तरतुदी म्हणजे तामिळनाडू राज्यात मादक दारू आणि औषधिद्रव्य तयार करणे, विक्री आणि सेवन करण्यास प्रतिबंध याच्याशी सुसंगत आहे. उच्च न्यायालयाच्या आक्षेपार्ह आदेशात कोणत्याही हस्तक्षेपाची आवश्यकता नाही. त्यानुसार अपील फेटाळण्यात येते. प्रकरणाची वस्तुस्थिती आणि परिस्थितीनुसार, खर्चाबाबत कोणतेही आदेश दिले जाणार नाहीत.

टी. एन. ए

अपील फेटाळण्यात येते.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि

अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."
